

הספד הגאון רבי אביעזר פילץ, ראש ישיבת תפרח

בביהמ"ד 'נחלת משה', סיון תשע"ח

קול ד' שובר ארזים

ברשות מרנן ורבנן. באמת זה קשה להפסיק כזה 'קול המונה של ירושלים' (א.ה. הכוונה לקול התורה ב'נחלת משה'; ועיין יומא כ:), אבל עוד יותר קשה שלא לשמוע את 'קול ד' שובר ארזים וישבר ד' את ארזי הלבנון' (תהלים כט, ה), סילוקו בפתאומיות כזו של היקר שביקרים, הגאון **רבי דוד חיים** זכר צדיק לברכה, הארץ בלבנון שנגדע. אבל זה 'שובר ארזים' - כל השומע לבבו נשבר לרסיסים. זה אברך שכולו הוד, כולו הדר, כולו קדושה, וכולו תורה שנסתלק בפתע פתאום. מה זאת עשה לנו אלקים.

תשב אנוש עד דכא, ותאמר שובו בני אדם

אבל מיד צריכים לשמוע את קול הפסוק '**תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם**' (תהלים צ, ג).

אחד החסדים שהקב"ה עשה עם עם ישראל, זה כח הנבואה. מתן תורה היה לפני שלשת אלפים שנה, אבל הקב"ה לא השאיר אותנו לבד, היה קול ד' בפי הנביאים. והנביאים גם הם תבעו '**שובה ישראל עד ד' אלקיך כי כשלת בעונך**' (הושע יד, ב) רק כשלא זוכים לנבואה, אם הדור לא זכאי לנבואה, גם אז הקב"ה לא עוזב את עם ישראל.

'**תשב אנוש עד דכא**' אומרים חז"ל '**עד דכדוכה של נפש**' (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) דיכה אחר דיכה (בהלכות שבת יש כזה מושג), 'דכדוכה של נפש' לא רק גוף, אלא נפש.

נראה שזה עונש, זה משפט, אבל הפסוק אומר לא, זה נבואה. אם יש כזה מין משפט של 'דכדוכה של נפש' שהוא לא רק עונש הגוף, אלא מדכך את הנפש, תדעו לכם שיש פה נבואה קטנה - '**ותאמר**'.

לא זכיתם לנבואה גדולה דרך נביא, אבל אני לא עוזב אתכם, אומר הקב"ה - '**ותאמר שובו בני אדם**'. זה בא לרמז שהנבואה אמנם היתה בפלוני, אבל זה לא תמיד הנבואה היא אליו, 'ותאמר שובו בני אדם' זה נבואה דוקא לסובבים אותו.

כמדומה שבנבואה הזו, בדכדוכה של נפש שקרתה לנו, הרי ר' דוד חיים, לא סבל כלום הוא ישר איבד את האפשרות לסבול, וכמו שידוע שבמקרים כאלה הנשמה כבר עולה למעלה, היא כבר נמצאת שם בצל כנפיו של הקב"ה. את הדכדוכה של נפש הוא לא סבל, הוא לא יכול היה להרגיש. אז למי היתה הנבואה - '**ותאמר שובו בני אדם**'. הנבואה היא אלינו, אל כל הסובבים, כל הידידים, כל אלה שהנפש שלהם עברה את התהליך הזה של 'דכדוכה של נפש'.

ארץ בלבנון נגדע. '**קול ד' שובר ארזים, וישבר ד' את ארזי הלבנון**', הוא מדבר אל 'ארזי הלבנון', אל יושבי בית המדרש. ומה הוא אומר 'שובו' - '**ותאמר שובו בני אדם**'. זה בעצם מה שצריך לשמוע באותו אסון ששבר כל נפש.

זה נבואה, וכשהקב"ה נותן נבואה, צריך שתהיה נפש טהורה. כשכותבים נביא צריך שיהיה קלף טהור. ולא מצא הקב"ה קלף טהור, כאותו קלף, כאותו גוף, כאותה נפש, כאותה נשמה, של יקירנו היקר לכולנו **דוד חיים** זכר צדיק לברכה.

ולכן אני אומר, בעצם ההספד כאן זה לא הספד. ההספד כאן בעיקרו הוא לא כדי לומר שבחיו של נפטר.

המתעצל בהספדו של חכם

'כל המתעצל בהספדו של חכם ראוי לקוברו בחייו' (שבת קה:). מה כאן המדה כנגד מדה?

חיים של חכם זה לא אכילה ושתייה ושינה, כל הדברים שבני אדם קוראים חיים. חיים של ת"ח זה חיים של דבקות בה', שכל הרואה אומר 'כזה ראה וקדש'. ות"ח שנגדע, שנפטר, הוא מסתלק, אבל סילוק הגוף יש לו

המשך של נפש. אבל אותו תפקיד שהיה לו כאן בעולם, שכל הרואה אומר 'כך צריכים להיראות' התפקיד הזה נגדע באמצע.

אי אפשר להחזיר מתים. אבל בזמן שעדיין הלב חם, 'אגרא דהספדא דלוי' (ברכות ו:) מה שדולים ולומדים ממעלותיו של הנפטר, בזה בעצם מחיים אותו. 'אחים לי בהספידא דהתם קאימנא' (שבת קנג.), הכונה הפשוטה היא, שיבוא לשמוע את ההספד. אבל יש בזה עומק יותר גדול, 'דהתם קאימנא' - אתה מחייה אותי. אם אתה מבטיח לחמם לבותם של השומעים ליראת שמים, אני חי. בחינה של 'יעקב אבינו לא מת... מה זרעו בחיים אף הוא בחיים' (תענית ה:).

מי שמתעצל באותו הספד, מי שיכול היה לחיות את המת לזמן נוסף - כל זמן שדברי ההספד ישפיעו - והוא מתעצל, הוא קוטע חיים באמצע חיותם, אז 'ראוי לקבורו בחייו'.

ולכן אני אומר, בעצם ההספד כאן זה לא הספד להגיד שבחיו. שבעצם דבר שפתיים אך למחסור, יש בחינה של 'השמים מספרים כבוד קל ומעשה ידיו מגיד הרקיע... אין אומר ואין דברים בלי נשמע קולם, בכל הארץ יצא קום' (תהלים יט, ב ד ה), כל מי שראה את דוד חיים ראה קדושה, ראה תורה. אבל זה נשכח, כך הטבע. המטרה שלנו להשאיר את אותם רשמים של 'מה הוא בחיים' הבחינה הזו של 'יעקב אבינו לא מת'.

חכלילי עינים מיין

כתוב בתורה 'חכלילי עינים מיין ולבן שינים מחלב' (בראשית מט, יב). הרבה פשטים נאמרו בפסוק הזה, אבל שמענו פעם שהפסוק מתאר איך נראה תלמיד חכם.

בפסוק קודם לכן כתוב 'אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו' (שם פסוק יא) ה'עירה' זה כינוי לחמור, לחומרות. הת"ח לוקח את הגוף שהוא חומרי בטבעו, בשר ודם, ואוסר אותו. 'אוסרי לגפן עירה', 'גפן' זו גפנה של תורה. 'ולשורקה בני אתונו' - גם התולדות של אותו גוף, את כולם הוא אוסר. בבחינה של 'אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עליה' (ברכות ג:). 'ממית עצמו' פירושו דלית ליה מגרמיה כלום, כל מה שיש לו זה רק לינוק מהגפן, לינוק מהשורקה, זו המציאות של ת"ח. 'כיבס ביין לבושו ודם ענבים סותו' כל המידות, כל התכונות שהגוף מייצר, אין שום דרך בעולם לשנות אותם. לשנות תכונות טבעיות של בשר ודם זה אך ורק עם עמלה של תורה. 'ומרומתו על כל המעשים' (אבות ו, א) זה כוחה של תורה. אז הת"ח 'כיבס ביין לבושו' - את כל המציאות הזו הוא מכבס ביינה של תורה, 'ובדם ענבים סותו' עד שמקיא דם, מקיא מיץ שינק (ברכות ג:).

ואז דמותו של הת"ח איך היא נראית, 'חכלילי עינים מיין' - 'עינים' זה עיני הדעת, 'עיני העדה' (במדבר טו, כד), העינים שלו נהיות עינים אחרות, זה לא דעת בעלי בתים, זה לא דעת חומרית שמתיילדת ממוח שגודלו כאגרופו של אדם. אחד הפלאים אומר החזו"א, כיצד גוף כזה של בשר יכול להכיל כאלו מושגים עליונים, להדבק בתורת ה'. אז העינים שלו נהיות אחרות 'חכלילי עינים מיין' זה עיני הדעת של חכמים. מה שנקרא 'דעת תורה'.

אנחנו שואלים את גדולינו שאלות שאין עליהם משנה ברורה. איזה שידוכים, איזה פרנסה, איזה בית לקנות. מה הקשר של אותו גדול לנושא שמעולם לא עסק בו, לא עסק לא בכלכלה ולא בשידוכים. אבל יש לו 'עיני העדה', יש לו דעת תורה.

כך היה אומר ר' ברוך בער, שאם הרא"ש אומר איזה דבר מראה מאיזה גמרא, אז הפשט שזה כתוב בגמרא ההיא. אבל אם אומר דבר מסבירא, הפירוש הוא שבכל התורה כולה זה כתוב. מכיון שהסברא של הרא"ש זה דעת תורה. זה הפשט 'חכלילי עינים מיין'.

ולבן שיניים מחלב

'ולבן שיניים מחלב' - חז"ל אומרים 'גדול המלבין שינים לחבירו יותר ממשקהו חלב' (כתובות קיא:), אנשים רבים מוכנים לעסוק בחסד, לתרום ממון, אבל לא כולם משכילים לדעת את מאמר חז"ל שגדול המלבין שינים לחבירו יותר מהמשקהו חלב. היה ר' לייב חסמן אומר, אם אדם היה עומד בככר השבת בירושלים, בשעתו זה היה נקרא איזה מקום מרכזי, עם טנק של חלב קר (החלב אז היה נחשב המשקה הייותר מרווה) ביום חם, ולכל עובר ושב משקה כוס חלב, היו אומרים 'אה, איזה חסד'. אבל 'גדול המלבין שיניים לחבירו יותר מהמשקהו חלב'. הנותן פרוטה לעני מתברך בשש ברכות, והמנחמו בדברים באחת עשרה (ב"ב ט:).

כשאדם שוחק אז שינוי מתגלות, אבל 'המלבין שיניים לחבירו' פירושו, לא שהוא מלבין שיניים בעצמו, אלא לעשות שהשני יהיה כל כך שבע רצון עד ששיניו של השני מתגלות על זה אמרו **'גדול המלבין שיניים לחבירו'**.

זה דבר שלא כ"כ עומד על הפרק בדרגות החסד שעומדים לאדם. כל אחד חושב אם אני הייתי עשיר אם הייתי בעל ממון כאותו מליארדר, הייתי הרי מציל את כל הנדכאים, כל העניים, כל החולים, כל הישיבות. אבל היום אין לי. אז איזה בת קול משיבה לו: 'יש לך'. אמנם אין לך ממון, אין לך פרוטה, אבל יש לך פי כמה. יש לך את 'אגוט מארגן', ה'בוקר טוב', ה'שלום עליכם', ולפעמים זה מחיה מתים.

וזה מה שהפסוק אומר **'חכלילי עינים מיין'** - מצד אחד הדעת שלו זה דעת תורה, ומאידך הלבן שיניים מחלב המלבין שיניים שלו מחלב גדול מהמשקהו חלב.

לבי ובשרי ירננו אל קל חי

זה אני אומר כשאנחנו עומדים לקרוא את המגילה הזו של 'ספר חיים', של ר' דוד חיים. אנחנו עומדים כבעל קורא, וקוראים איך נתקיימו דברים אלו באברך צעיר יחסית.

הכרנו אותו בימי נעוריו, בזמן שהיה בחור ככל הבחורים כביכול, אבל מנעוריו כבר ראינו את הגדלות, את הרוממות, את השקיעות בלימוד, את ה'**אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו**' כולו תורה. לא שלומד מכח שיש מצוה ללמוד.

'עד שאדם מתפלל שיכנסו דברי תורה לתוך מעיו יתפלל שלא יכנסו מעדנים לתוך מעיו' (תנדב"א רבה פרק כד; תוס' כתובות קד.) בדרך אגב למדנו שהתורה נכנסת לא רק למוח. הכח של תורה זה **'לתוך מעיו'** הגוף נעשה אחר.

דוד המלך אומר **'לבי ובשרי ירננו אל קל חי'** (תהלים פד, ג) 'לבי', מובן, זה משכן של רגשות. אבל 'ובשרי' הרי המילה 'בשר' היא כינוי לבשר היותר תאווני שבאדם. אנחנו מתפללים **'וכל בני בשר יקראו בשמך'** זה התפילה שלנו, שגם ה'בני בשר' שכל חייהם הם חיים של בשר, יכירו בקב"ה. ודוד המלך אומר 'לבי ובשרי ירננו אל קל חי' - הבשר. 'צמאה לך נפשי, כמה לך בשרי' (תהלים סג, ב) - הבשר.

'חשבתי דרכי ואשיבה רגלי אל עדותיך' (תהלים קט, נה), אומרים חז"ל (ויק"ר לה, א) דוד המלך חישוב ללכת לעניניו. זה גם עניינים קדושים זה עניינים של מלכות ישראל, אבל **'רגלי מוליכות אותי לבית המדרש'**. הרגלים זה האבר היותר קרוב לקרקע, היותר מגושם שבגופו של אדם. אבל אם אדם זוכה לבחינה הזו של תורה שמלאך המות לא יכול לגשת אליו (שבת ל.), לאותו קשר של 'בתורתו יהגה יומם ולילה' (תהלים א, ב) אז הגוף פתאום משתנה. 'כמה לך בשרי', 'לבי ובשרי ירננו אל קל חי' 'רגלי מוליכות אותי לביהמ"ד'. זה הפסוק שכתוב, ואני רוצה לקרוא את הפסוק הזה כקורא מגילה מתוך קלף טהור קורא מגילה שקוראים לה 'תורת דוד חיים', 'תורת חיי דוד'. איך נראה ת"ח בתחילת גידולו, איזה מין תשוקה של לימוד, בכזו מין פשטות, לא מלחמה, אלא תשוקה לדברי תורה.

'נפשי חולת אהבתך' אומר המשורר. יש בני אדם שחולים מרוב מאויים גשמיים, או מעמד חברתי, אבל אני 'חולת אהבתך'. **'אנא קל נא רפא נא לה בהראות לה נועם זיון'** אני חולה מתשוקה של 'קרבתי אלקים לי טוב' (תהלים עג, כח). בן אדם רוצה להגיע, מתחנן לקב"ה **'אנא קל נא רפא נא לה'** באותו מטבע לשונית שתיקן משה רבינו להתפלל על החולים (במדבר יב, יג), **'אנא קל נא רפא נא לה בהראות לה נועם זיון'**. זו התשוקה.

זה מה שראינו אצל ר' דוד חיים, את ה'**חכלילי עינים מיין ולבן שיניים מחלב'** מצעירותו, תורה ויראת שמים טהורה, תפילה כדבעי. וגם **'לבן שיניים מחלב'** היחס לאחרים. היה מהאריזות שבחבורה, מהיותר חשובים, אבל עם הכח הזה של 'שווה לכל נפש'.

שייף עייל שייף נפיק, ולא מחזיק טיבותא לנפשיה

ת"ח שגריס באורייתא תדירא, **'שייף עייל שייף נפיק, וגריס באורייתא תדירא'** (סנהדרין פח:): **'שייף עייל'** פירושו, כשאדם נכנס בתחילת גידולו לביהמ"ד, אם הוא לא טיפש אז הוא מרגיש שאין בו כלום, מה יש בו. הוא לא יודע כלום. אמנם יש אנשים שלא יודעים כלום ובכל זאת יש לכח הגאווה למצות את עצמו, אבל מי שקצת חכם מרגיש, מה יש בי יודע לאכול? יודע לשתות? אבל כשאדם כבר נכנס לביהמ"ד וזוכה לשובע מלחמה של תורה, הוא כבר מלא, אז יותר קשה להיות **'שייף נפיק'**. גם 'שייף עייל' זו מעלה גדולה, להכנס לביהמ"ד

ב'שייף', בידיעה שאני לא מבין כלום. אבל כשאדם מגיע כבר לדרגה של 'נפיק', כשהוא יוצא מביהמ"ד מלא וגדוש, ועדיין הוא בבחינה של 'שייף נפיק' זו כבר מעלה אחרת.

רעק"א כותב על עצמו 'ה' יאיר עיני העוורות'. הוא מקשה קושיא עצומה אנחנו לא יודעים איך אפשר לזוז, ואיך רואה רעק"א את הקושיא העצומה הזו שאנחנו חיים מכחה. כל קושיות רעק"א מאירים לנו את העינים, בלי רעק"א היינו באמת עורים. ורעק"א שכל התורה כולה פרושה בפניו, מה הוא מרגיש, הוא מקשה קושיא על תוספות יום טוב, לא איזו קושיא מאולצת, אלא מראה בחוש את הקושי, ואיך הוא מסיים 'וה' יאיר את עיני העוורות'. זהו ת"ח שלא רק 'שייף עייל', גם 'שייף נפיק'. ובעיקר '**לא מחזיק טיבותא לנפשיה**'. גם אותו 'שייף עייל' יודע שהוא שונה. רעק"א ידע שהוא מגדולי הדור, כשהוא רצה לחלוק על מישהו, אז הוא חלק ביד תקיפה כמו שהוא כותב בתשובה (מהדו"ק נה) תוכחה מגולה לאחד מגדולי הדור אז. תוכחה מגולה, מאהבה מסותרת. הוא ידע שהוא מגדולי הדור, אבל בכל זאת נשארה אצלו הבחינה הזו 'ה' יאיר עיני העוורות'. הוא לא מחזיק טיבותא לנפשיה, לדעת '**כי לכך נוצרת**' (אבות ב, ח) שלהיות ת"ח זו לא מעלה. מי שנהיה ת"ח זו התכלית של כל הוויתנו כאן בעולם.

ואיך שראינו, באמת זה לא מצוי, נדיר. בחור צעיר שכבר מעוטר בכל המעלות האלו. כמה כואב הלב שארז זה נגדע באיבו.

והצנע לכת עם אלקיך

ועל כולם '**והצנע לכת עם אלקיך**' (מכה ו, ח). בכל הדברים שבעולם, כל אושר גשמי, דאג הקב"ה שאפשר להמציא גם אמצעי שמירה. 'יברכך ד' וישמרך' (במדבר ו, כד), כשרואים אדם עשיר מבינים שביתו מבוצר בדלתות פלדה, בסורגים חזקים. ולהפך, כשרואים אדם כזה שביתו מוגן, אז מבינים שגר פה אדם עשיר. אז איך יתכן שלכל העושר הגשמי, שהיום כאן ומחר אין, הקב"ה המציא אמצעי שמירה, ולעושר הרוחני האמיתי, '**דברי תורה קשה לקנותם ככלי זהב וקל לאבדם ככלי זכוכית**' (חגיגה טו). היתכן שלזה לא יהיה אמצעי שמירה. באו חז"ל ואמרו, יש אמצעי שמירה. '**חמוקי ירכיך, מה ירך בסתר אף דברי תורה בסתר**' (סוכה מט:). הכח הזה של 'הצנע לכת' הוא השמירה, אם אתה רוצה להיות '**עם אלקיך**'.

וזה הפסוק בא ואומר '**הגיד לך אדם מה טוב, ומה ה' שואל ממך**' אותו אדם שלא יודע '**במה אקדם לה' אכף לאלקי מרום, האקדמנו בעולות בעגלים בני שנה, הירצה ה' באלפי אילים ברבבות נחלי שמן**' (מכה ו, ו) הוא מרגיש שהוא חייב לקב"ה, הוא מחפש 'במה אכף', '**מה אשיב לד' כל תגמולוהי עלי**' (תהלים קטז, יב) אומר לו הפסוק '**הגיד לך אדם מה טוב**' אתה חושב במחשבות 'אדם', אתה רוצה להשיב לקב"ה בעגלים בני שנה, ברבבות נחלי שמן, אבל '**הגיד לך אדם מה טוב, ומה ה' שואל ממך כי אם עשות משפט**'. 'עשות משפט' פירושו לחדש חידושי תורה 'משפט' הוא כינוי לתורה, תעשה משפט. 'כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש נאמר למשה מסיני' (ירושלמי פאה פ"ב ה"ד), אבל בכל אופן התלמיד עתיד לחדש. זה 'עשות משפט'.

'ואהבת חסד' זה החלק השני, ה'לבן שינים מחלב'.

'והצנע לכת עם אלקיך' אומרים חז"ל (סוכה מט:). שמדובר על הכנסת כלה והלוויית המת. '**ומה דברים שדרכן לעשותן בפרהסיא אמרה תורה הצנע לכת דברים שדרכן לעשותן בצנעא על אחת כמה וכמה**'. בהכנסת כלה הפרהסיא היא חלק מהשמחה, בלוויית המת כמה שיש יותר אז יש יותר כבוד המת, אבל אומרים חז"ל, שגם שם צריך למצוא את הנקודה של 'הצנע לכת', ואם יש – יש, ואם אין – אין, זה לא יכול להיות 'עם אלקיך'. אם זה 'חכמות בחוץ תרונה ברחובות תתן קולה' (משלי א, כ; עיין סוכה שם).

וזה אחד מהניסיונות היותר גדולים לת"ח. בדרך הטבע, כשאדם כבר זכה במשהו, אז הוא אוהב ליידע את עצמו לבריות. לפעמים יעשה בתחכום, הוא יספר על מישהו אחר, אבל דרך אגב יבינו שגם הוא שייך לאותה מעלה... וכמה שטות, כמה חוסר הבנה מונח בזה. יש לך תורה, יש לך מעלות רוחניות, תשמור אותם. '**קל לאבדן ככלי זכוכית**' אז איך אני ישמור – '**והצנע לכת אתה עם אלקיך**'. יש פה את ה'**יברכך ה' – וישמרך**', אתה איתו יחד.

נכון בסוף זה מתפרסם. כתוב '**כל העוסק בתורה מבפנים תורתו מכרזת עליו מבחוץ**' (מו"ק טז:). אין עצה. החזו"א יגע בתורה בצנעא, הח"ח יגע בצנעא, הרב שך יגע בצנעא, ובסוף אין עצה '**תורתו מכרזת**' אבל זה כבר לא הוא, זה כבר עם '**תורתו**' אז תורה מגנא ומצלא (סוטה כא). שלא יוזק אותו בעל נכסים מהפרסום, משבירת דלתות הפלדה שהיו לו, משבירת הסורגים שהגנו עליו. זה 'תורתו', תורה מגנא ומצלא.

וזה היה פן נוסף בנפש הגדולה של יקירנו דוד חיים זצ"ל. עם כל המעלות, אבל תמיד 'הצנע לכת', ולכן הוא היה תמיד 'עם אלקיך'.

אוי להם לבריות מעלבונה של תורה

וזה בעצם ה'אגרא דהספדא דלויי' מה שצריך להוציא. הדבר הראשון, הח"ח היה אומר 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה' (אבות ו, ב) מה ששומעים בעולם קולות של 'אוי', צרות ל"ע, אז תדעו שזה מעלבונה של תורה. התורה היא לא כמו מדע אחר שהיא סה"כ איזה תולדת מחשבות של בני אדם אלא זו מציאות, כמו שהנפש החיים אומר (רוח חיים אבות ו, א) על לשון חז"ל 'והיו הדברים שמחים' (ירושלמי חגיגה פ"ב ה"א) אי אפשר להגיד שמתמטיקה שמחה. 'והיו הדברים שמחים' זו מציאות רוחנית שקוראים לה תורה, והיא יכולה לשמוח, והיא יכולה גם להעלב. ממה היא נעלבת, הקב"ה הוריד אותה פה לארץ, היא היתה כלי שעשועיו של הקב"ה (משלי ח, ל) שמלאכי השרת עמדו וטענו 'תנה הודך על השמים' (תהלים ח, ב; שבת פח:), זה לא משום שענים היתה צרה בעם ישראל, אלא הם אמרו, תורה, 'מדע עליון' קורא לזה החזו"א, כלי שעשועיו של הקב"ה שיא ה'לית מחשבה תפיסא ביה' (תיקו"ז יז, א), ואתה הולך לתת את זה, למי? לשוכני בתי חומר, מגושים חומריים. אבל הקב"ה ברוב חסדיו נתן לנו את התורה. לא רק שהרשה לנו ללמוד, אלא ביחס לטענה של המלאכים, אומר הקב"ה אני אלמד אותם, או התורה תזכר אותם שיהיו ראויים ללמוד. 'כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו' באמת אי אפשר להבין תורה עם חול, עם מוח חומרי אבל הקב"ה אומר אני ילמד רק תלמד 'כל היושב ושונה, הקב"ה יושב ושונה כנגדו' (תנא דבי אליהו רבה יח). כמו שהיה פעם שנולד ל"ע תינוק עם וושט צרה, שאפילו משקים לא עוברים דרכה, והיה צריך לטפטף לו, האבא והאמא היו יושבים ומטפטפים במזלף כל פעם טיפה של משקה. גם הקב"ה כך אומר, אתה לא יכול להבין תורה, אבל כל היושב ושונה הקב"ה יושב ושונה כנגדו. היה ר' ירוחם המשגיח של מיר צועק, איך אתה עוזב באמצע הלימוד את הסטנדר, מה עם הרב"ה. אבל זה לא רק הרב"ה נעלב, הקב"ה מעביר על מדותיו, אבל גם התורה נעלבת. היא אומרת, הורידו אותי מן השמים, ונתנו לכם, לא רק שהרשו לכם ללמוד, נהייתם בעלי בתים על התורה, נהייתם עלי בעל הבית, כמו שהר"ן אומר בדרשותיו (דרוש ג) 'לא בשמים היא' (דברים ל, יב; ב"מ נט:). עשו אותנו בעלי בתים על התורה. ומה אתה עושה, הגמרא פתוחה לפניך, ומה אתה עושה, הולך לשמוע איזו ידיעה מרעישה, או טלפון שמצלצל במקרה. עלבונה של תורה. 'ובתורתו יהגה יומם ולילה' (תהלים א, ב) זה לא איזו מדת חסידות. התורה זועקת, אני באתי פה כדי לזכר אותך, מה הוא עושה במקום זה, הוא קורא עיתון, הוא מדבר בכל מיני עניינים שלא נוגעים לו. הוא פתאום נהיה מגדולי הדור להגיד איך צריך להנהיג את הדור, ועדיין מסכתא אחת לא יודע על בוריה. 'אני מאד נעלבת' זועקת התורה, באתי בשבילך מצל כנפיו של הקב"ה, מלחם חוקו. 'לחם אבירים אכל איש' (תהלים עח, כה), אתה זורק אותי ככה. העיתון יותר חשוב?

וזה מה שכביכול הקלף הטהור הזה של ר' דוד חיים זועק, ראיתם אותי, ראיתם איך לומדים, ראיתם איך 'אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו', אני כבר שייך לעולם של מעלה אני לא מדוכדך, אבל הפטירה שלי דכדכה אתכם.

אני חושב, שגם מה שהוא חי חודש שלם שלא כדרך הטבע, כמו שאומרים הרופאים, מה היתה התועלת בחיים האלו, זה לא בשבילו, זה רק בשבילנו, שנתפלל, שנרגיש שהעולם הוא לא הפקר, שנרגיש שלא הרופאים הם בעלי בתים של העולם, אלא 'משמים הביט ה' ראה את כל בני האדם' (תהלים לג, יג), בדרך הטבע למרות שאנחנו אומרים את זה, אבל מבחינת ההרגשים, מתי האדם נזכר שיש את הקב"ה, מתי נזכר שהכל בידו, כשהרופאים אומרים 'אין לנו מה לעשות'. ועד עכשיו היה לכם מה לעשות? כן, ההרגשה היא כאילו לרופא יש לו מה לעשות, הוא למד באיזה ב"ס מדעי, הוא יכול לעזור. אז הקב"ה מדכדך, הוא נתן לנו חודש של תפילות מכל הלב, אל תקח, אל תקח לנו את דוד חיים אל תקח לנו. אז הרגשנו באמת את הקב"ה, כשהרופאים אומרים שאין להם מה לעשות, אז אדם מרגיש פתאום. זה בשבילנו, הוא לא חי בשביל עצמו את החודש הזה, בין כה זה לא עזר. אבל חודש הוא זיכה את כלל ישראל. הוא זיכה בדרך של 'מה זרעו בחיים', אם הוא במצב כזה זיכה אלפים של בני תורה שיתפללו, אז הוא חי.

זה בעצם מה שנוגע לתורה, זה בעצם מה שהתורה זועקת, זה מה שהדכדוך הזה, ה'נבואה קטנה' - 'ותאמר שובו בני אדם'. זכינו לנבואה כואבת, מכאיבה, מדכדכת, אבל כמה עוול יהיה לא לשמוע נביא שכל כך כואב ומכאיב, שכל המשפחה סובלת. והכל בשבילנו, התפילות היו בשבילנו. וזה מה שעומדת ותובעת דמותו של הנפטר הגדול, 'שובו בני אדם' תחזרו גם אתם לאותו מצב של 'אוסרי לגפן עירה ולשורקה בני אתונו', הטבע הוא שהדבר הכי קל יכול להוציא אותי מהלימוד וכל אוושה קלה אני כבר בחוץ. לעזוב את הסטנדר כל כך קל.

אני אומר תמיד הרגשה שעוד לא הצלחתי להפטר ממנה. אם אני דופק על דלת השכן שלי בשבת, ואני מוצא שהוא יושב עם בניו, נכדיו, לסעודת שבת, אני מרגיש כל כך לא נעים, לא יודע איפה לברוח. ואם אני רואה שהוא קם לקול הדפיקות שלי ועיניו טרוטות משינה, אני בכלל רוצה לברוח. מתי אני מרגיש טוב, כשאני עומד על יד הפתח של הבית ואני שומע את ר' יעקב מתנגן לו בלימוד הגמרא. אולי הוא בעל בית שלא זוכה ללמוד כל השבוע, ואפילו אם הוא ת"ח אבל עתה באמצע הלימוד. והיד שלי לא רועדת לדפוק על הדלת, והוא קם ופותח את הדלת, הוא כבר סגר את הגמרא ואומר 'אה, ר' משה' בכזו הארת פנים. אבל איזו אכזריות זו. הזמן היחיד שאדם חי זה רק כשהוא ליד הגמרא (נפש החיים ד, לג), ואת הזמן הזה גזלתי לו. זו אכזריות נוראה. ואני על עצמי גם אכזר, אני יושב באמצע הלימוד ויש טלפון, אני מיד רץ לטלפון. מה טלפון? אתה עוסק עכשיו בתורה, והקב"ה יושב ושונה כנגדך, הוא בא אליך, הוא לא שלח מלאך. על כל עשב יש מלאך שאומר לו גדל (ב"ר י, ו), אבל כאן הקב"ה לא שלח מלאך. למה, כי מלאכים לא קיבלו את התורה, הם לא יכולים ללמד. אז הקב"ה אומר, אני ילמד, 'אני ולא מלאך, אני ולא שרף, אני ולא השליח' כמו במצרים שלא יכול היה לשלוח מלאך, אומרים המפרשים שהמלאך עצמו היה נטמא שם (טעמי המצוות למהרח"ו סוף פרשת שמות, ע"פ זוהר בראשית קיז.), כזו טומאה. כאן הקב"ה יושב, התורה עומדת ומצווה, אז מה, אני עושה טובה, אני סוגר את הגמרא כדי שאני לא ישכח, ואני רץ לטלפון. 'אוי להם לבריות מעלבונה של תורה'.

וזו צריכה להיות הקבלה, שכאשר אדם יושב ליד הגמרא הוא כמו תקוע במסמרים, שום דבר לא יזיז אותו. אם נקבל על עצמנו את כל הדברים האלו, תורה בהתמדה, שקיעות, תפילה כדבעי - להרגיש את ה'עומד לפני המלך', ו'המלבין שיניים לחבירו' - 'אגוט מארגן' ה'בוקר טוב' צריך להיות עם כל הנפשיות, ועל כולם ה'הצנע לכת', היום בדור הזה שכלי הפרסומת הם כל כך קלים, כל דבר קטן, כל חצי מעלה שאני מוצא בעצמי, אני כבר דואג לפרסם את זה בחוצות, ולא מבין כמה אתה פוגע בעצמך, 'והצנע לכת עם אלקיך'. כל אלו יהיו זכרון לנצח, ליקירנו, אהובנו, הגדול, עדיו לגדולים, והוא כבר היה גדול, דוד חיים זכר צדיק לברכה. ובמהרה ישמע 'קול אומר קומו ישיני עפר' נזכה לביאת הגואל, ולתחיית המתים במהרה בימינו, אמן ואמן.